

YENİ BİR UYUŞTURUCU MADDE OLAN BONZAI HABERLERİNİN İNTERNETTEN SUNUMU: www.milliyet.com.tr ÖRNEĞİ

Ahmet Solmaz* - Meryem Okumuş**

ÖZET

Son günlerde bir uyuşturucu çeşidi olarak ortaya çıkan bonzai maddesinin kullanımının artması ve kullanan kişiler üzerindeki olumsuz etkileri ve hatta ölümleri ile ilgili haberlerin medyada çok fazla yer aldığı açıktır. Medya organlarının toplumun hemen her kesimine bir şekilde ulaşabildiği öngörüsünden hareketle; medyanın bonzai ile ilgili haberleri topluma sunarken bilgilendirme, bilinçlendirme/eğitim gibi toplumsal işlevlerini yerine getirmesi beklenmektedir. Özellikle günümüzde toplum üzerindeki etkisi her geçen gün artan internetten yansıyan bonzai ile ilgili iletilerin bilinçlendirme ve mücadele konusunda topluma bir fayda sağlama kaygısının güdülüp güdülmediği bir inceleme konusu olmayı hak etmektedir. Bu çalışmada bonzai ile ilgili haberlerin en fazla yer aldığı 2014 yılı Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında en fazla haberin yayınlandığı www.milliyet.com.tr internet haber sitesi özelinde içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonucunda www.milliyet.com.tr özelinde internetin bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitime işlevlerini yerine getirme konusunda bilgilendirme işlevini bilinçlendirme/eğitime işlevine göre daha fazla yerine getirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu, bonzai, medyanın etkileri, medyanın işlevleri, internet haberciliği

THE ONLINE PRESENTATION OF BONSAI NEWS, WHICH IS A NEW KIND OF NARCOTIC DRUG: THE CASE OF www.milliyet.com.tr

ABSTRACT

It is obvious that the news about the increased use of bonsai that is a new narcotic drug, the negative effects on the addicts and even the deaths has appeared on the media. With reference to the fact that the media organ addresses to every part of the community; it is expected that the media shall carry out social functions such as informing, raising awareness/educating when presenting the news about the bonsai. It shall be examined whether there is a concern in the online news for contributing the society about raising awareness and fight against bonsai that has an increasing effect on society nowadays. In this study, content analysis is applied to the news site (www.milliyet.com.tr) that reported the news about bonsai the most in the period of June, July and August, 2014. As a result of the analysis, it is observed that the internet (in the case of www.milliyet.com.tr) carries out the function of informing more than the functions of raising awareness and educating in the matter of the functions of informing, raising awareness and educating.

Keywords: Narcotics, bonsai, media effect, media functions, internet journalism

* Komiser, Atatürk Üniversitesi Temel İletişim Bilimleri Doktora Öğrencisi

** Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi

GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesine paralel olarak kitle iletişim araçları da gelişmekte ve daha fazla toplum ve bireye ulaşabilmektedir. Bu duruma bağlı olarak da medyanın işlev ve etkilerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Kitle iletişim araçları ve son dönemin en önemli iletişim araçlarından olan internet aracılığıyla birey ve toplumlara ulaşma, haber verme, eğitime, eğlendirme, toplumsallaştırma, kültürel anlamda geliştirme, güdüleme, tartışma ortamı hazırlama medyanın başlıca işlevlerini oluşturmaktadır. Medyanın birincil işlevi olan bilgilendirme/haber verme işlevi ise toplum ve bireylere ülke ve dünya gündemini oluşturan konu ve sorunlarla ilgili her türlü enformasyonu iletmesi anlamına gelmektedir. Medya güncel konularla ilgili toplum ve bireyleri bilgilendirirken aynı zamanda toplumsal ve bireysel sorunlarla ve bu sorunlar ile nasıl mücadele edileceği konusunda da bilinçlendirme yapmalıdır. Bu noktada toplumsal bir role sahip olan medyanın politik ve ekonomik sorunların yanı sıra özellikle sağlık konularında da toplumu bilinçlendirip eğitime işlevini yerine getirmesi beklenmektedir. Son yıllarda özellikle internet kullanımının artması ve internet üzerinden her türlü bilgiye ulaşma imkanının bulunması interneti iletişim kurma ve haberleşme açısından vazgeçilmez kılmaktadır. İnternet aracılığıyla bireylere ve topluma anında ulaşma olanağı ve birçok iletiyi aynı anda hedefe ulaştırabilme yetisi internetin etkisinin de tartışılması gerekliliğini doğurmaktadır. İnternette yer alan haberlerin güncellenme özelliği internet haber sitelerinin takipçi sayılarını da arttırmaktadır. Bu nedenle de bireyler artık toplumu yakından ilgilendiren her tür konuyla ilgili habere internet üzerinden ulaşmayı tercih etmektedirler. Günümüzde interneti kullanma konusunda mesafeli davranan kişiler dahi en güncel ve yeni haberlere internet vasıtasıyla ulaşabileceğinin farkındadırlar.

Dünyada yıllardır mücadele verilen uyuşturucu madde bağımlılığı konusunda Türkiye’de de önemli mücadeleler verilmekte ve çoğu zaman medya, bu konuda bilgilendirme yönelimli haberleri topluma sunarken, toplumun mücadele konusunda bilinçlenmesini amaç edinen haberler yapmaktadır. Uzman görüşleri, kullanılan maddelerin içeriği, zararları, mücadele yöntemleri gibi vb. bilgileri topluma ileten medya, toplumun uyuşturucu konusunda bilinçlenmesini sağlamaktadır. Bu doğrultuda da medya haber verme işleviyle gündem oluşturmaktadır. Medyada uyuşturucuya ilişkin haberlere son zamanlarda yeni bir uyuşturucu madde olan bonzai maddesine ilişkin haberler eklenmiş ve bu haberler gündemi sıklıkla meşgul etmeye başlamıştır. Bu noktadan hareketle, çalışma kapsamında öncelikli olarak medya, medyanın etkileri ve işlevleri üzerinde durulmakta, uyuşturucu ve uyuşturucuyla ilgili haberlerin internet ortamında sunumu da genel bir bakışla irdelendikten sonra, Türkiye’de en çok okunan www.milliyet.com.tr haber sitesi özelinde medyanın bonzai haberleri üzerinden bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitime işlevlerini ne derece yerine getirdiği analiz edilerek elde edilen bulgular tartışılmakta ve çeşitli öneriler sunulmaktadır.

1. MEDYANIN ETKİ VE İŞLEVLERİ

Teknolojinin gelişmesine paralel olarak medyanın toplum açısından da rolü her geçen gün artmaktadır. Hem toplumsal hem de siyasi alanda daha büyük bir rol oynamaya başlayan medya, bu teknolojik gelişmelerle hem maddi hem de siyasi anlamda güçlenmiş ve artık daha organize bir yapı halinde işlemeye başlamıştır (Brigs & Burke, 2004). Toplum için önemli bir unsur haline gelen medya, sözcük olarak araç, orta, ortam, aracı gibi anlamlara gelen medium (kökeni Latince medius) sözcüğünün çoğulu (Nalçaoğlu, 2005: 51) olmakla birlikte yazılı, görsel ve işitsel (basın, sinema, internet, bilgisayar, video, videotext, haberleşme uyduları, kitap, slayt, mültivizyon, hypermedia, faks, lifaks, tele-foto, radyo-foto, telefon vb.) olarak iletilerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan araçlardan meydana gelmektedir.

Kitle iletişimini sağlamanın yanı sıra medyanın toplumu etkileme ve gündem belirleme gibi işlevleri de bulunmaktadır. Medya, bireylerin bilgi, kanaat, tutum, duygu ve davranışları üzerinde büyük oranda bir etkileme gücüne sahiptir. Bu bağlamda Talimciler (2003: 215)'in ifadesiyle "bireyler medyadaki imgelerden yararlanmak suretiyle içinde yaşadıkları toplumsal gerçekliği ve yaşananları yorumlayabildikleri için medyanın yönlendirmelerinden etkilenebilmektedir" denilebilmektedir. İnceoğlu (1993: 132) ise medyanın gündemine aldığı konular ile bireyin yaşamını düzenlemesine kendine referans ve dayanak noktaları bulma gereksinimi yüzünden izleyici topluluğunun gündemine girdiği kamuoyunda belirli bir iklim yarattığını ifade etmektedir. Yalnızca bireyler değil, toplumsal gruplar, organizasyonlar, toplumsal kurumlar, kısacası bütün toplum ve kültür medyanın gücünün etkileme alanının sınırları içindedir. Medyanın toplumu değiştirme doğrultusundaki etkilerini Klapper, 3 ana kategori içinde toplamaktadır (Barrett and Braham 1995: 84):

- Değiştirip dönüştürme,
- Önemsiz değişiklikler yapma,
- Kuvvetlendirme.

Medya etki kuramlarına da kısaca değinilecek olursa; *Hipodermik Şırınga Sihirli Mermi Kuramı* (Yüksel 2011)'nda medyanın iletileri bir şırıngadan ilacın zerk edilmesine benzetilmekte ve sonsuz etkili kuram olarak anılmaktadır. Bu kurama göre iletinin hemen bireyi etkilemesi, iletinin olduğu gibi birey tarafından kabul edilmesi söz konusudur. *Gündem Belirleme* kuramında ise kitle iletişim araçlarının, toplum üzerinde etkili olduğu varsayımından yola çıkılır ve medyanın toplumun ne hakkında düşüneceklerini, neyi önemli olarak algılayacaklarını etkileme eğilimi olarak tanımlanır. *Sessizlik Sarmalı (Spiral of Silence) kuramı*; Bireylerin toplumdan yalıtılma korkusu toplumsal birer varlık olmaları nedeniyle, onların

görüşlerini dile getirmelerinde belirleyici olmakta ve Bu korkuyla insanların toplumda hangi kanıların yaygınlaştığını, hangilerinin gözden düştüğünü saptamak için çevrelerini sürekli denetlediklerini ifade eder. Bireyler, kendi görüşleri yaygınlaştıkça bunları açıkça dile getirmekte, buna karşılık görüşleri desteklenmedikçe kanıların gizlemektedirler. *Model Alma Kuramı'nda* birey belli durumlarda tanık olduğu kimi davranışları benzer durumlarda kendi davranışlarına uyarlamaktadır. *Anlamlandırma Kuramı* ise davranış, kültürümüzün simgeler, imgeler ya da olaylar hakkında bireye verdiği ortak paylaşımdaki açıklamaların bireydeki kişisel yansımalarını ifade etmektedir.

Medyanın bu etkilerinin yanı sıra işlevleri de bulunmaktadır. Özellikle toplumsal sorumluluğu bulunan medyanın toplumu ilgilendiren konuları gündeme getirmesi toplumsal bir fayda sağlamanın zeminini oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle özellikle toplumu yakından ilgilendiren eğitim, sağlık vb. konularda toplum yararını göz önünde bulundurması gerekmektedir. Çünkü medya, insanlara yurttaşlık sorumlulukları, hukuk, insan ilişkileri, uluslararası ilişkiler, devlet işleri, görgü kuralları, resmi süreçler, yönetsel kararlar gibi bilgi ve iletileri aktarmak işlevinden sorumlu araçlardan oluşmaktadır. İşlevsel açıdan ise yalnızca bir iletişim aracı değil aynı zamanda çok önemli bir eğitim aracı olan medya, özellikle de geniş halk kitlelerinin eğitimi açısından çok önemli hizmetleri yerine getirebilmektedir. Her türlü bilgiyi geniş halk kitlelerine yaymak, onlara öğretmek, öğrenilenlerin de içselleştirilmesine yardımcı olmak gibi işlevlerde bulunan medya, üretilen kültür ürünlerini insanların yaşam alanlarının ta içlerine, evlerine, oturma odalarına kadar taşımaktadır. Medya aynı ileti içinde, çok farklı insanlara, çok sayıda ve farklı mesajları iletebilme gücü ve yetisine sahiptir (Arslan 2006: 6). Bu nedenle de medya, toplumsal konuları gündeme getirirken toplumun refahını ve yararını haber verme işleviyle birlikte öncelik olarak görmelidir. Günümüzde medyanın üstlendiği belli başlı işlevler ise:

1- *Bilgi Verme (Enformasyon)*: Medya, toplumun bilmediği şeyler, görmediği yerler ve nesnelere hakkında bilgi vererek (Tokgöz 1994: 37) temel fonksiyonu olan haber ve bilgi verme işlevini yerine getirmektedir. Ulusal ve uluslararası sorunlar konusunda toplum ve bireyleri bilgilendiren medya, uygun tartışma ortamı da sunarak toplumsal görüş oluşmasını da sağlamaktadır (Güz 2005: 14).

2- *Toplumsallaştırma (Sosyalizasyon)*: "Toplumdaki değerlerin, inançların, davranışların birey tarafından benimsenme sürecidir" olarak tanımlanan (Alkan 1989: 5) toplumsallaşma, bireylerin toplum yaşamına etkin olarak katılmalarını sağlamak üzere ortak bilgi ve düşüncelerin oluşumuna yardımcı olmaktadır.

3- *Güdüleme (Motivasyon)*: Güz (2005: 15), kitle iletişim araçlarının toplumda oluşan ilke ve amaçları fertlere ileterek, onları özendirerek bireyin toplumsal hayat için olduğu gibi toplumsal amaç ve idealler için de çaba göstermesini sağladıklarını ifade etmektedir. Bireysel isteklerle birlikte toplumun kısa ve uzun dönemli

hedeflerini ilerletmek, toplumsal hedeflerle bireyleri ortak eylemler için harekete geçirmek ve uyarmak medyanın güdüleme işlevi olarak özetlenebilir.

4- *Tartışma*: Halkı ilgilendiren bölgesel, ulusal ve uluslararası sorunları aydınlatmak üzere gerekli bilgiyi sunarak tartışma ortamı sağlayan medya, aynı zamanda da tartışmada ortaya çıkan sonuçları toplum fertlerine ileterek (Güz 2005: 15) işlevini yerine getirmektedir.

5- *Eğitme ve Bilinçlendirme*: Medyanın eğitme ve bilinçlendirme işlevleri en önemli işlevlerini oluşturmaktadır. Çünkü kitle iletişim araçları bilgi aktarırken, doğal olarak toplumun üyelerinin bilgi düzeylerini, yetenek ve becerilerini daha üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmaktadır (Girgin 2000: 35). Günlük yaşamda kullanılacak becerileri ve entelektüel gelişimi sağlayacak bilgileri aktaran medya toplum ve bireyleri eğitme işlevini yerine getirmektedir.

6- *Kültürel Gelişme*: Medya, kültürel sürekliliği sağlayabildiği gibi toplumu kültürel değişime de yönlendirilebilir. Bir kültürün özelliklerini de bir başka topluma taşıyıp benimsetebilen (Özdemir 1998: 35-36) medyanın bu kültürel rolü, onun toplumsal rolü olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda Vural (1994: 62), insanlardan oluşan toplumun bir aynası olan medyanın, hemen her türlü program yayınlarıyla, özellikle eğitim, bilim ve kültürün, çoğu kez iç içe giren ve birbirinden ayrılması hayli güç olan nitelikleri nedeniyle toplumun iyi ve kötü yanlarını, paylaşılmış değerlerini, iletişim alanına taşımakta olduklarını ifade etmektedir.

7- *Eğlence*: Medyanın bir diğer önemli işlevi ise eğlendirme işlevidir. Genellikle en çok tartışılan işlevlerinden biri olan eğlendirme işlevinde medyadan her şeyden önce eğlence sunma beklentisidir. Çünkü eğlence genelde medya tarafından temin edilmektedir (Claude and Bertrand 2004: 17). Her ne kadar eleştirilse de medyanın eğlendirme işlevi en önemli ve kabul gören işlevlerinden biridir.

Günümüzde internetin alternatif bir medya olarak karşımıza çıkması onun çok etkili bir kitle iletişim aracı olduğunu göstermektedir. İnternet üzerinden haber vermek, internet kullanıcılarını kazanmak ve güncel konuları onlara ulaştırmak adına önemli bir adımdır. İnternet haberciliğinde verilmek istenen haberlerin yayılması aşamasındaki hız faktörü onu diğer kitle iletişim araçlarından daha avantajlı bir konuma getirmektedir. Bu yüzden insanlar habere ulaşmada interneti diğer kitle iletişim araçlarına göre daha çok tercih etmektedir. Haber, temelinde, bireyi ve toplumu yaşamsal olarak ilgilendiren olaylar ve bu olaylara ilişkin mevcut ve ortaya çıkan yeni bilgilerdir. Kitle iletişim araçlarında yer alan haberler, bireyleri kişisel, yerel, yöresel, ulusal ve uluslararası düzeyde; toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamdaki gelişmelerden haberdar etmektedir. Özetle haber, kişileri bilgilendirir, eğitir, eğlendirir, üzer, sevindirir, eyleme yöneltir ya da eylemden vazgeçirerek hareketsiz bırakır (MEGEP 2007). Bu nedenle kişiler yaşamış oldukları dünyada meydana gelen ulusal ve yerel olaylardan in-

ternet ortamında yayınlanan haberler vasıtasıyla en kısa sürede bilgi sahibi olmakta ve davranışlarında değişiklikler meydana gelmektedir.

Medya özellikle internet aracılığıyla tüm işlevlerini yerine getirirken toplumsal sorumluluğunu göz önünde bulundurmalı, toplumu yakından ilgilendiren çevre ve sağlık konularında da yayınladığı haberlerde daha duyarlı davranmalı ve haberin içeriğinde kullandığı dili de dikkatle seçmelidir.

2. UYUŞTURUCU MADDE VE TÜRLERİ

Uyuşturucu maddeler, geçmişten günümüze tıbbi amaçlarla kullanılmış olmasına rağmen günümüzde daha çok keyif verici özelliği olması nedeniyle tüketilmeye başlanmıştır. Uzmanlar, “binlerce yıl”, “insanlık tarihi kadar eski” gibi sözcüklerle de uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin çok eski bir tarihe sahip olduklarını ifade etmektedir (Bektaş 1991: 15). Uygarlıkların ilk kurulduğu yıllardan günümüze kadar geçen zaman içerisinde dünyanın birçok yerinde uyuşturucu maddelerin çeşitli amaçlarla kullanıldığı görülmüştür. Bu amaçların en önde geleni, uyuşturucu maddelerin tıp alanında önleyici ve tedavi edici ilaçlar olarak kullanılmasıdır (Erhan 1996: 19). Ancak yakın zamanda tıp alanında önleyici ve tedavi edici ilaçlar olarak değil de keyif almak ve içinde bulunduğu ruhsal sıkıntıdan kurtulmak amacı ile uyuşturucu maddelerin kullanıldığı görülmektedir.

Uyuşturucu terimi, tıp literatüründe kullanılan bir kavram olmakla beraber, tedavi amacı dışında kullanıldığı durumlarda, bireylerin sağlığını olumsuz yönde etkileyen ve cezai müeyyidelerin olduğu hukuksal bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Uyuşturucu madde tanımı üzerinde çeşitli kavramlar üzerinde durulmakla birlikte ortak bir tanım yapılamamaktadır.

Tıp, kimya, eczacılık, sosyoloji, psikoloji ve hukuk gibi değişik alanları ilgilendiren uyuşturucu maddenin literatürde farklı tanımları yapılmaktadır. Ancak bilinen uyuşturucu maddelere her gün yenilerinin eklenmesi ve uyuşturma özelliği bulunmamakla birlikte bağımlılık yaratan bazı maddelerin de bu kavramın kapsamı içinde değerlendirilmesi yönündeki gelişmeler nedeniyle, herkesin benimsesebileceği bir tanım bulmak oldukça zordur (EMCDDA Ulusal Raporu 2013: 28). Uyuşturucu maddeler en genel tanımı ile kullanan kişinin merkezi sinir sistemini etkilemesi sonucunda ve kullanımının sürekli devam etmesiyle birlikte bağımlılık oluşturan maddelerdir. Uyuşturucu kavramı yasal sınırlandırılması olan maddelerin (psikotrop maddeler) bir alt grubunu tanımlamakta, yaygın olarak ise bu tür maddeler için uyuşturucu terimi kullanılmaktadır.

Uyuşturucunun sözlük anlamına bakıldığında; “hareketten, gereği gibi düşünmekten alıkoyan, uyuşturma özelliği olan, uyuşturan (madde), narkotik” olarak ifade edildiği görülmektedir (www.tdkterim.gov.tr). Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanıma göre; “bitkisel kökenli veya sentetik olup merkezi sinir

sistemini etkileyerek fiziksel ve/veya ruhsal bağımlılık hallerine yol açan ve tutku yaratan bütün maddeler uyuşturucu madde sayılır.” denilmektedir. Uyuşturucu madde; “Belirli dozda alındığı zaman, kişinin sinir sistemi üzerinde etki ederek; akli, fiziki ve psikolojik dengesini bozan, fert ve toplum açısından iktisadi ve sosyal çöküntü meydana getiren, bağımlılık yapan, kanunların kullanılmasını, bulundurulmasını ve ticaretini yasakladığı maddeler olarak tanımlanmaktadır (Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi 2013-2018). Diğer bir tanımda ise uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, merkezi sinir sistemini etkileyerek kullanan kişinin duygusal ve fiziksel dengesini bozan; bu kişide fiziksel ve ruhsal bağımlılığa yol açan; kişisel ve toplumsal yönden ekonomik ve sosyal çöküntü oluşturan maddeleri ifade etmektedir (Ercan 2005: 41).

Türk Ceza Kanunu açısından uyuşturucu maddenin tanımı ise; “Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde, kanunlarımızda veya 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun verdiği yetkiye dayanan Bakanlar Kurulu Kararlarında uyuşturucu madde olduğu kabul edilerek; tbbi ve bilimsel amaçlar dışında imali, ithali, ihracı, ülke içinde satılması, satışa arz edilmesi, başkalarına verilmesi, nakledilmesi, depolanması, satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması, kullanılması yasaklanan ya da ruhsata bağlanan, ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak belirtilen eylemlere konu edilmesi suç oluşturan, doğal veya yapay maddelerdir” (Meclis Araştırması Komisyonu Raporu 2008).

Uyuşturucu maddelerin neler olduğunun tek tek isimlendirilerek listelenmemesi, yeni ortaya çıkan topluma zararlı olan ve bağımlılık yapan maddelerin de uyuşturucu kapsamına alınmasında kolaylık sağlamaktadır. Herhangi bir maddenin uyuşturucu madde olarak değerlendirilebilmesi için;

- Uluslararası anlaşmalara bağlı olan listelerde böyle bir maddenin tayin ve ilan edilmiş olması,
- Söz konusu maddenin toksik etkisinin bulunması,
- Gittikçe artan miktarlarda kullanılması için eğilim duyulması,
- Kullanılması halinde fiziki, psikolojik ya da her iki şekilde bağımlılık yapması, kesilmesi halinde ise bazı yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması” gerekmektedir (İnterpol 1994: 7).

şenel (1973: 375) ise bir maddenin uyuşturucu madde sayılıp sayılmayacağı, o maddenin uyarıcı, keyif verici, hayal doğurucu, tahrik ve sarhoş edici olup olmadığına, insan irade ve muhakemesini ortadan kaldırıp kaldırmadığına, alışkanlık meydana getirmesine ve zamanla miktarını artırılması ihtiyacının ortaya çıkmasına (tolerans geliştirme) bağlı olması gerektiğini ifade etmektedir.

Uyuşturucu kavramı, kullanılması için doğal bir gereksinim bulunmadığı halde kullanan kişinin psikolojik ve fiziksel durumunda gözle görülen ve olumsuz değişikliklere neden olan maddeler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kullanan kişilerde duygu bozuklukları meydana gelerek anlamsız yersiz gülmeler ağlamalar ve bağırılmalar ortaya çıkmaktadır. Kullanıcılarda çevrelerine karşı saldırgan tavırlar izlenebileceği gibi içine kapanıklık sessizlik, korkma ve çevreye duyarsızlık halleri de ortaya çıkabilmektedir. Uyuşturucu madde kullanan bireylerin, duygusal ve fiziksel olarak bu tutarsız davranışları çevreleri ile uyum sorunu yaşamalarına ve toplum içerisinde yalnız kalmalarına sebep olmaktadır.

Son yüzyılda sentetik organik kimyada hızlı gelişmeler görülmüş ve bu gelişmelerle birlikte çok eski çağlarda uyuşturucu ve uyarı etkisinden dolayı tıbbi kullanım amacı günümüzde de devam eden bazı bitkiler değişik bir boyut kazanmıştır (www.nuveforum.net). Uyuşturucu özelliği olan bitkilerin sentetik olarak üretilmeye başlanması ise eski çağlarda olmayan sorunlar ile karşılaşılmasına neden olmakta ve insanlar için ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

2.1. Uyuşturucu Madde Türleri

Dünya ve Avrupa’da uyuşturucu maddelerin nasıl sınıflandırıldığına dair her yıl yayınlanan raporlar önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Örneğin; 2013 Dünya Uyuşturucu Raporu ve 2013 Avrupa Uyuşturucu Raporu’na bakıldığında sınıflandırmanın, “eroïn maddesinin öne çıktığı opiatlar (opiates); esrar (cannabis); kokain (cocaine); ecstasy, metamfetamin, captagon gibi amfetamin türü uyarıcılar (Amphetamine-type stimulants (ATS) ve yeni psikoaktif maddeler (New psychoactive substances (NPS))” olarak yapıldığı görülmektedir. BM’nin sınıflandırma konusundaki temel sözleşmesi, tüm dünyada uyuşturucu maddelerin sınıflandırılmasında referans alınan kaynaktır. Türkiye’nin politika kaynaklarında da tüm dünya ülkelerini olumsuz olarak etkileyen başlıca uyuşturucu türlerinin, uluslararası politika kaynaklarına paralel olarak, “Afyon ve Türevleri”, “Kenevir ve Türevleri”, “Koka ve Türevleri”, “Sentetik Uyuşturucular” ve “Ara Kimyasallar” olarak sınıflandırıldığı görülmektedir.

Uyuşturucu madde ile ilgili olarak bu sınıflandırmalar yapılmasına rağmen toplum tarafından bilinen ve medyada yer alan haberler incelendiğinde en çok tanınan uyuşturucu madde türlerinin eroïn, esrar, kokain ve hap olarak tabir edilen ecstasy olduğu görülmektedir. Son zamanlarda Türkiye gündemini meşgul eden ve birçok ölüme neden olmasıyla medyada sıklıkla yer alan sentetik uyuşturucular türlerinden “sentetik kannobinoid” ve “bonzai” halk tarafından en çok bilinen uyuşturucu türleri arasına girmiştir.

2.1.1. Sentetik Kannobinoid (Bonzai)

Bonzai ağacının yaprakları sebebi ile bonzai adını alan yeni nesil uyarıcı madde genel olarak uluslararası polisiye literatürde “spice” adı altında tanımlanır.

maktadır. Ancak bonzai uyuşturucu maddesi sadece bonzai ağacının yapraklarından değil, farklı bitkilerin kurutulmasıyla da elde edilebilen ve Türkiye’de de kullanımı hızla artan bir madde olarak karşımıza çıkmaktadır (www.uyusturucu maddeler.com). Bonzai maddesinin türü incelendiğinde ise, laboratuvar ortamında ot ve benzeri maddelerin kimyasallarla spreyleneşmesi sonucu oluşturulan normal marihuananın içinde bulunan THC maddesi gibi bir etki yapması beklenen bir uyuşturucu türü olduğu görülmektedir. İlk olarak 2004 yılında Avrupa’da üretildiğinde “zararsız”, “marihuanaya yasal bir alternatif” ve “tasarımcı uyuşturucusu” olarak gibi açıklamalarla pazarlanmış ve Türkiye’de de son birkaç yıldır bulunmasına rağmen kullanımı hızla yaygınlaşmıştır (www.drayhan kalyoncu.com).

Bonzainin diğer uyuşturucu maddelere göre kullanan kişiler üzerinde daha etkili olması ve fiyatının ucuz olması kullanıcılar tarafından daha sık tercih edilmesine, satıcılar tarafından da kolay satılmasına sebep olmaktadır.

Bonzai, uyuşturucu kullananlar tarafından esrara benzer şekilde kullanılmaktadır. Bu kullanım şekilleri:

- Bonzai uyuşturucu maddesi tek başına sarılıp sigara gibi içilebileceği gibi pipo, bong (nargile benzeri bir alet) yardımıyla veya Türkiye’deki kullanıcıların tercih ettiği gibi plastik şişeye içerisine konarak kova tabir edilen yöntem ile kullanılabilir.
- Madde tütün veya normal marihuana ile karıştırılarak sigara gibi sarılarak içilmekte aynı zamanda bonzai, kek, çay gibi yiyecekler ve içeceklerin içine karıştırılarak da tüketilebilmektedir. “Tütsü” olarak da satılan bonzainin görüntüsü daha çok odaya güzel koku vermek için biriktirilen çiçek ve ot yapraklarına benzemektedir.

Bonzai yapımında kullanılan kimyasalların içinde bulunan THC maddesi, normal marihuananın içindekinden çok daha kuvvetli bir etkiye sahip olduğundan kullanıcılar tarafından daha çok tercih edilmekte ancak çok daha zararlı sonuçlar doğurmaktadır. Yeni bir uyuşturucu madde olmasından dolayı bonzai yapımında kullanılan kimyasallar ve kullanım sonucunda meydana gelebilecek yan etkiler uzmanlar tarafından tam olarak bilinmemektedir. Bonzai kullananlar normal marihuananın yarattığı etkilere benzer keyiflenme rahatlama ve algıda değişiklik gibi durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bonzaide emdirilmiş kimyasallar bulunduğundan normal esrardan daha farklı etkilere de sebep olabilmektedir (www.drayhankalyoncu.com). Bonzai doğal olmadığı ve farklı kimyasallar emdirilmek suretiyle yapıldığından dolayı kullanıcılarla ilgili ölümlerle sonuçlanan vakalara daha sık rastlanmaktadır. Ölümlerle sonuçlanan vakaların fazla olmasına rağmen diğer uyuşturuculardan daha ucuz ve etkili olmasından dolayı da son zamanlarda uyuşturucu kullanan kişilerde kullanımı yaygın hale gelmiştir.

Bonzai kullanımı sonucunda bireylerde birçok fiziksel ve ruhsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar; kalp çarpıntıları, kusma, heyecan, aşırı sözel veya motor hareketlilik, amaçsız huzursuzluk, ellerini ovuşturma, giysileriyle oynama, volta atma, bağırıp çağırma, hayıflanma, inleme gibi sürekli tekrarlanan, aşırı terleme, bilinç bulanıklığı ve halüsinasyonlardır.

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırma Amaç ve Yöntemi

Araştırmada niceliksel içerik analizi yöntemiyle bonzai maddesine ilişkin haberlerle medyanın internet haber siteleri özelinde bilgilendirme, eğitme/bilinçlendirme işlevini ne oranda yerine getirdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bir metindeki değişkenleri ölçmek amacıyla, sistematik, tarafsız ve sayısal olarak yapılan (Wimmer and Dominick 2000: 135-136) içerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. Temel olarak yapılan işlem ise birbirine benzeyen verileri, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek anlaşılabilir bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2011: 227). Bu bağlamda çalışmada yazılı halde de basılı bulunan ve dünyada internet araştırmaları yapan Comscore Araştırma Şirketi'nin 2014 Mayıs ayı verilerine (http://www.sonhaberx.com/d/internet--cep--tablet-acik-ara-lider-milliyet_3807) göre internet (pc, tablet, mobil vs.) üzerinden en çok okunan haber sitesi www.milliyet.com.tr'de bonzai maddesine ilişkin 2014 yılı Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında yayınlanan haberler örneklem olarak belirlenmiştir. Örneklem olarak bu üç aydaki haberlerin seçilme sebebi ise 2014 yılının ilk sekiz ayı içerisinde uyuşturucu ve bonzai haberlerinin sayısı olarak en fazla yer aldığı aylar olmasıdır (Bknz. Tablo: 1). Bu noktadan hareketle de çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibi şekillenmiştir:

Araştırma sorusu 1: İnternet haber sitelerinde toplumu yakından ilgilendiren uyuşturucuya ilişkin haberlere hangi başlık altında yer veriliyor?

Araştırma sorusu 2: İnternet haber sitelerinde bonzai maddesine ilişkin haberlere ne oranda yer veriliyor?

Araştırma sorusu 3: İnternet haber sitelerinde bonzai maddesine ilişkin haberlere yer verilirken bilgilendirme ve eğitme/bilinçlendirme işlevini ne oranda yerine getiriliyor?

Tablo 1. 2014 Yılında İlk 8 Ayda www.milliyet.com.tr’de Yer Alan Uyuşturucu ve Bonzai Haber Sayıları

HABER SAYILARI		
2014	UYUşTURUCU	BONZAI
OCAK	104	-
şUBAT	105	-
MART	155	4
NİSAN	126	1
MAYIS	137	5
HAZİRAN	167	11
TEMMUZ	166	30
AĞUSTOS	164	44

Medyanın internet haber siteleri özelinde bilgilendirme ve eğitme/bilinçlendirme işlevlerini yerine getirip getirmediğini analiz etme amacında olan çalışma iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama kategorilerin oluşturulması aşaması, ikinci aşama ise oluşturulan kategorilerin analiz aşamasıdır. Kategori oluşturma sürecinde birbirinden bağımsız iki kodlayıcı, sistematik örneklem yöntemiyle doksan günlük (üç ay) sürecin her beşinci gününde aynı haberler üzerinden kategoriler oluşturmuştur. Yapılan analizin güvenilirliği Poindexter ve McCombs’un (2000:203-204) geliştirmiş olduğu “uyumluluk katsayısı yöntemi” kullanılarak kodlayıcılar arası güvenilirlik düzeyine göre belirlenmiş ve %88 oranında kodlayıcılar arası güvenilirlik sağlanmışır. Çalışma kapsamında oluşturulan üst kategoriler ve bu üst kategorileri tanımlayan kodlar ise řu şekilde belirlenmiştir:

1- Bilgilendirme: İnternet haber sitelerinin bilgilendirme işlevini bonzai haberleri çerçevesinde ne derece yerine getirdiğini analiz etmek amacıyla oluşturulan kodlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Tür: Bonzai maddesinin türünü ifade eden kodlar; Jamaika, sentetik, cannabinoit gibi.
- İçerik: Bonzai maddesinin yapım aşamasında kullanılan ve içeriğinde var olan maddeleri ifade eden kodlar; fare zehri, seyreltilmiş sinek ilacı, böcek ilacı, tarım ilacı, kimyasal maddeler, alkol, zirai ve eczai ilaçlar gibi.
- Fiyat: Bonzai maddesinin fiyatına ilişkin kodlar; ucuz, TL gibi.
- Ulaşım: Bonzai maddesinin temin edilme amaçlı ulaşım yollarına ilişkin kodlar; kargo, torbacı, satıcı, internet/sosyal medya gibi.

2- Bilinçlendirme/ Eğitme: İnternet haber sitelerinin bilinçlendirme/eğitme işlevini bonzai haberleri çerçevesinde ne derece yerine getirdiğini analiz etmek amacıyla oluşturulan kodlar ise řu şekildedir:

- Zararları: Bonzai maddesini kullanan bireylerde meydana getirdiği sorunlara ilişkin kodlar; bağımlılık, psikolojik sorunlar, fiziksel sorunlar gibi.
- Uzman görüşleri: Bonzai maddesine ilişkin uzmanların uyarılarına ilişkin kodlar; uzman, uyarı gibi.
- Mücadele yöntemi: Bonzai maddesinin kullanımı ve satışına yönelik mücadele yöntemleri ve mücadele etmek için yapılan çalışmalara ilişkin kodlar; sergi, proje, seminer, broşür gibi.

3.2. Bulgular

Çalışma kapsamında “İnternet haber siteleri toplumu yakından ilgilendiren uyuşturucuya ilişkin haberlerine hangi başlık altında yer veriyor?” birinci araştırma sorusuna ilişkin Haziran, Temmuz, Ağustos ayları içerisinde www.milliyet.com.tr internet haber sitesinde yayınlanan toplam 85 haberde medyanın uyuşturucu haberlerinin 81’ini gündem başlığı altında, 4’ünü ise siyaset kategorisi altında okurlara iletildiği görülmektedir (Bknz. Tablo 2).

Tablo 2. Başlıklara Göre Haber Sayıları

Bonzai Haberleri	
Başlık	Haber Sayısı
Gündem	81
Siyaset	4

Yürütülen çalışmada yanıt aranan ikinci araştırma sorusu olan bonzai maddesine ilişkin haberlere internet haber sitelerinin yer verme oranına yönelik yapılan analiz sonucunda, Haziran, Temmuz, Ağustos ayları içerisinde yayınlanan uyuşturucu haberlerinin içeriğinde; Haziran ayında %6,5, Temmuz ayında %18,7, Ağustos ayında ise %26,8 oranında yer verdiği görülmektedir.

Çalışma kapsamında “İnternet haber siteleri bonzai maddesine ilişkin haberlere yer verirken bilgilendirme ve eğitme/bilinçlendirme işlevini ne oranda yerine getiriyor?” şeklinde ifade edilen üçüncü araştırma sorusuna yönelik yapılan analiz sonucunda ise internet haber sitelerinde yer alan ve üç aylık periyotta incelenen 85 haberden 22’sinde (%25,8) bilgilendirme ve eğitme/bilinçlendirme işlevine yönelik herhangi bir koda rastlanmamıştır. 63 (%74,2) haberde ise bilgilendirme ve eğitme/bilinçlendirme kodlarına ayrı ayrı ve birlikte rastlanmıştır. Bilgilendirme ve bilinçlendirme/eğitme kodlarının yer aldığı 63 haberin analizi yapıldığında ise medyanın bilgilendirme işlevini %53,7 oranla bilinçlendirme/eğitme işlevinden (%46,3) daha fazla yerine getirdiği görülmektedir (Bknz. Tablo 3).

Bilgilendirme kategorisinde bonzai maddesinin tür (%54,8) ve içeriğine (%19,1) ilişkin bilgilere daha fazla yer verdiği görülürken ulaşım yollarına (%9,5) ve fiya-

tına (%16,4) ilişkin bilgilere ise daha az yer verdiği görülmektedir. İnternet haber sitelerinin bilinçlendirme/egitime kategorisinde ise bonzai maddesinin zararlarına %42,9 oranında yer verdiği, uzman görüşleri (28,5) ve mücadele yöntemlerine (%28,5) ise aynı oranda yer verdiği görülmektedir (Bknz. Tablo 3).

Tablo 3. Kategoriler Bağlamında Haber Sayıları ve Yüzdeleri

Tarih	Bilgilendirme				Bilinçlendirme/Eğitme		
	Tür	İçerik	Fiyat	Ulaşım	Zararları	Uzman Görüşleri	Mücadele Yöntemleri
1.Hafta (01-07.06.2014)	-	-	-	-	-	-	-
2.Hafta (08-14.06.2014)	-	-	-	-	-	-	-
3.Hafta (15-21.06.2014)	-	-	-	-	-	-	-
4.Hafta (21-27.06.2014)	1	2	2	-	1	-	-
5.Hafta (27.06-03.07.2014)	2	2	1	2	2	2	2
6.Hafta (04-10.07.2014)	7	2	2	1	3	3	4
7.Hafta (11-17.07.2014)	4	-	1	1	2	1	5
8.Hafta (18-24.07.2014)	3	-	-	-	-	-	2
9.Hafta (25-31.07.2014)	-	-	-	-	-	-	-
10.Hafta (01-07.08.2014)	5	4	1	5	4	4	1
11.Hafta (08-14.08.2014)	4	1	-	2	2	1	2
12.Hafta (15-21.08.2014)	6	1	-	1	8	4	2
13.Hafta (22-31.08.2014)	8	2	-	-	5	3	-
Kategori Bağlamında Kod Sayıları	40	14	7	12	27	18	18
Kategori Bağlamında Toplam Kod Sayısı	73				63		
Kategori İçerisinde Kodların Yüzdesi	54,8	19,1	9,5	16,4	42,9	28,5	28,5
Toplam Kod Sayısı	136						
Toplam Kod Sayısı İçerisinde Kategorilerin Yüzdesi	53,70%				46,30%		

SONUÇ

Çağdaş yaşamın vazgeçilmez unsurlarından olan medya, çoğunlukla insanların haber alma, toplumsal gündemi öğrenme, kamuoyuna katılma, yenilikleri izleme, zaman geçirme, eğlenme gereksinimlerini karşılamaktadır. Aynı zamanda medya, haberleri sunma ve tekrarlama biçimiyle bir konunun kamuoyunda tartışılmasını hatta bu tartışmanın içeriği ve biçimini de saptayabilme yetisine sahip olmasıyla toplum için belirleyici bir unsur olmaktadır. Geçmişten günümüze birçok değişikliğe uğrayan medya, beraberinde de toplumsal yaşam içerisinde birçok değişikliği getirmiştir. Örneğin; geleneklerimizde, davranışlarımızda, inanç ve tutumlarımızda, bakış açımızda, bilgilerimizde, duygularımızda yani kısacası toplumun tümünde ve kültüründe önemli değişiklikler olduğu söylenebilir. Teknolojik gelişmelerle birlikte de toplumdaki en etkin güç merkezlerinden

biri haline gelen medya, ulaştığı güçle bireylerin tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Toplumsal yaşamın başlıca dinamiklerinden biri ve demokrasinin etkin bir unsuru olarak medya, bireylerin psikolojik durumundan ülke yönetimine, toplumsal örgütlemelerden uluslararası ilişkilerdeki gelişmelere kadar yaşamı yönlendirebilme, yaklaşımları ve kararları etkileyebilme, biçimleri değiştirebilme gücüne sahip olmaktadır (Christopher 2002: 369). Toplum içerisinde önemli bir rolü olan medyanın birçok işlevi de bulunmaktadır. Bilgi verme, eğitime, eğlendirme, toplumsallaştırma, güdüleme, tartışma ve kültürel gelişme medyanın belli başlı işlevlerini oluşturmaktadır. Özellikle alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı gibi toplumu yakından ilgilendiren konularda da bilgilendirme ve eğitime/bilinçlendirme işlevlerini yerine getirmesi beklenmektedir. Günümüzde internetin hızla bireylerin hayatına girmesi ve kullanımı birçok birey tarafından vazgeçilmez hale gelmesi internetten yansıyan haberlerin bu işlevleri yerine getirme konusundaki beklentileri de beraberinde getirmiştir. İnternetteki haberlerin zaman ve mekan ayrımı olmadan aynı anda milyonlarca kullanıcıya ulaşması, internetin etkisinin ve internet üzerinde yayılan bu haberlerde toplumsal hassasiyetin ne oranda olduğunun tartışılmasını zorunlu kılmıştır. Bu çalışmanın çıkış noktasında da medyanın internet özelinde bu işlevlerini yerine getirip getirmediği, getiriyorsa ne oranda yer verdiği bulunmaktadır. Uyuşturucu bağımlılığı gibi önemli ve toplumu tehdit eden sorunlara medyanın etkileme gücü göz önünde bulundurulduğunda ne oranda yer verdiği son yıllarda kullanımı hızla artan bonzai haberleri özelinde incelenmiştir. Çalışma kapsamında yapılan analizde internet haber siteleri bonzai haberlerine önemli ölçüde yer verdiği ve bu haberlerin içeriğinde de bilgilendirme ve eğitime/bilinçlendirme işlevlerini (%74,2) yerine getirdiği görülmüştür. Bilgilendirme işlevini (%53,7) eğitime/bilinçlendirme işlevine (%46,3) göre daha fazla yerine getirdiği analiz edilmekle birlikte her iki işlev arasında büyük oranda bir farklılık olmadığı da saptanmıştır. Ancak kategoriler bağlamında incelendiğinde eğitime/bilinçlendirme kategorisinde en az yüzdeye uzman görüşleri ve mücadele yöntemlerinin sahip olduğu görülmüştür. Kullanım yaşının 11'e kadar düştüğü ve genellikle çocuk ve gençlerin tercih ettiği bonzai maddesi hakkında ebeveynler daha fazla bilinçlendirilmeli, bu noktada da uzman görüşlerine daha sık yer verilmelidir. Aynı şekilde mücadele yöntemleri ve konusunda da medya toplumu daha fazla bilinçlendirmelidir. Medyanın internet özelinde bu konuda dikkat etmesi gereken bir unsur bulunmaktadır. Toplumu bilgilendirip, eğitirken kullandığı dil bireylerde merak uyandırmamalı ve özendirici bir nitelikte olmamalıdır. Medyanın internet özelinde toplumu etkileme ve yönlendirme gücü dikkate alındığında, medyanın işlevlerini yerine getirirken daha hassas davranması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Alkan T (1989) Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim, Gündoğan Yayınları, Ankara.

Arslan D A (2006) Medyanın Birey, Toplum ve Kùltür Üzerine Etkileri, Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi, İstanbul.

Barrett - Braham (1995) Media, Knowledge and Power, Routledge, London.

Bektaş H (1991) Uyuşturucu Batağı, Milliyet Yayınları, İstanbul.

Brigs A ve Burke P (2004) Medyanın Toplumsal Tarihi, İ. Şener (çev), İzdüşüm Yayınları, İstanbul.

Claude B J (2004) Medya Etiği, Başbakanlık, Basım-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Ankara.

Christopher A C (2002) Media Tactics in the Stage Legislature, State Politics & Policy Quarterly, 2 (4): 353-371.

Erhan Ç (1996) Beyaz Savaş-Türk Amerikan İlişkilerinde Afyon Sorunu, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Ercan Z (2005) Testi Kırılmadan, Doğan Kitap, İstanbul.

Girgin A (2000) Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i, İnkılâp Kitapevi, Ankara.

Güz N (2005) Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları, Nobel, İstanbul.

İnceoğlu M (1993) Tutum, Algı, İletişim, V Yayınları, Ankara.

Nalçaoğlu H (2005) Medya ve Toplum İlişkisini Anlamak Üzere Bir Çerçeve, Medya ve Toplum, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 51-65.

Özdemir S (1998) Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme, Timaş Yayınları, İstanbul.

Şenel T (1973) Modern Soruşturma Teknikleri, Emel Matbaacılık, Ankara.

Talimciler A (2005) Türkiye'de Futbol ve İdeoloji İlişkisi: Medya'daki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst, İzmir.

Tokgöz O (1994) Temel Gazetecilik, İmge Kitabevi, Ankara.

Vural S (1994) Kitle İletişiminde Denetim Stratejileri, Özışık Matbaası, Ankara.

Wimmer R D and Dominick J R (2000) Mass Media Research: An Introduction, Wadsworth Publishing Company, Belmont.

Yüksel C C (2011) Eğitim Sosyolojisi Ders Notları, Anadolu Üniversitesi, Reklamcılık & Halkla İlişkiler Bölümü, Eskişehir.

İnternet Kaynakları

Yıldırım A ve Şimşek H (2011) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

www.drayhankalyoncu.com/haberdetay.php?hid=33#.VFTpcPmsWeE, Erişim Tarihi 23.10.2014.

<http://www.interpol.int/contentinterpol>, Erişim Tarihi 25.10.2014

KOM Daire Başkanlığı, EMCDDA 2013 Ulusal Raporu, [http://www.kom.pol.tr/tubim/SiteAssets/Sayfalar/T%C3%BCrkiye-Uyu%C5%9Fturucu-Raporu/2013\(T%C3%9CRK%C3%87E\).pdf](http://www.kom.pol.tr/tubim/SiteAssets/Sayfalar/T%C3%BCrkiye-Uyu%C5%9Fturucu-Raporu/2013(T%C3%9CRK%C3%87E).pdf), Erişim Tarihi 05.11.2014

KOM Daire Başkanlığı, Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi 2013-2018, [http://www.kom.pol.tr/tubim/SiteAssets/Sayfalar/T%C3%BCrkiye-Uyu%C5%9Fturucu-Raporu/2013\(T%C3%9CRK%C3%87E\).pdf](http://www.kom.pol.tr/tubim/SiteAssets/Sayfalar/T%C3%BCrkiye-Uyu%C5%9Fturucu-Raporu/2013(T%C3%9CRK%C3%87E).pdf), Erişim Tarihi 05.11.2014

MEGEP (2007) "Olaylara Haber Niteliği Kazandıran Unsurlar", Gazetecilik Alanı Haberin Nitelikleri, http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/gazetecilik/moduller/haberin_nitelikleri.pdf, Erişim Tarihi, 26.12.2014

www.milliyet.com.tr

www.nuveforum.net/875-kriminoloji/23035-uyusturucu-psikotrop-maddeler-kriminalistik/, Erişim Tarihi 25.10.2014

http://www.sonhaberx.com/d/internet--cep--tablet-acik-ara-lider-milliyet_3807
Erişim Tarihi 14.10.2014

Türk Dil Kurumu, *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://tdkterim.gov.tr/bts>, Erişim Tarihi 15.10.2014

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu 2008, <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss323.pdf>, Erişim Tarihi, 23.10.2014.

www.uyusturucumaddeler.com/Bonzai.aspx, Erişim Tarihi 22.10.2014